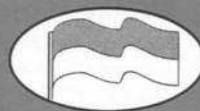

Палітра Педагога

4
2015

Громадянське
виховання

Управління і
методична служба

Народознавство

3 Днем
Незалежності
України!

Художня
література

Розвиток
мовлення

Музейна
педагогіка

Свята
і розваги

Образотворчість

Передплатний індекс 40296

(передплата у комплекті — за індексом 95989)

Всеукраїнське видання
для педагогів та батьків

Видається з 1997 року

№ 4 (90) 2015

Виходить 6 разів на рік

Науково-методичний додаток
до журналу "Дошкільнє виховання"
Міністерства освіти і науки України

Головний редактор Ніна Андрусич
Заступник головного редактора
Юлія Журлакова

Редактори Ольга Мельник,
Тетяна Небесна, Надія Сідаш
Коректор Ніна Любаченко

Адреса редакції: 04053, Київ-53, а/с 36
Тел.: (044) 486-11-19, (044) 486-13-32 (т/ф),
(099) 376-35-36

E-mail: pp@dvsvit.com.ua

Свідцтво про державну реєстрацію засобу масової
інформації: серія КВ №6921 від 31.01.2003р.

Видруковано у друкарні ТОВ "Літера-Друк", вул. Озерна, 6,
оф. 122, Київ, 04209. Свідцтво ДК №3689 від 28.01.2010р.

Підписано до друку 03.08.2015. Формат 60х84 1/8. Папір
офсетний. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 3,72. Обл.-
видавн. арк. 5,5. Наклад 4134. Зам. 150638.

На часі: патріотичне виховання дошкільнят

З огляду на ситуацію в країні патріотичне виховання стає сьогодні провідним напрямом роботи дошкільних закладів, на що спрямовують педагогів й Інструктивно-методичні рекомендації МОН України щодо організації роботи у 2015/2016 навчальному році (див.: "ДВ", 2015, № 7).

Серпневий випуск журналу "Дошкільнє виховання" повністю присвячений сучасним підходам до громадянського виховання та передовому досвіду наших колег у цій царині. Тема продовжуватиметься й у наступних номерах.

Журнал "Джміль" щомесяця публікує матеріали українознавчого та патріотичного змісту, що відкривають малечі минуле і сьогодення рідної країни, її культурні та природні багатства. У першому й четвертому випусках цього року подано **освітні проекти** "Моя Україна" та "Славні козаки".

У цьому числі **"Палітри педагога"** ми також підготували для вас кращі практичні матеріали, що допоможуть здійснювати патріотичне виховання ефективно й сучасно.

Передплачуйте ці журнали в комплекті
й отримайте більше корисних і актуальних
матеріалів за меншу ціну!

Передплатний індекс комплекту — 95989

ЗМІСТ

- ГРОМАДЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ**
• Народознавство
- 3 Олена СТАЄННА
Виховуємо патріотизм засобами народознавства
НАРОДОЗНАВСТВО
- 5 Ольга РЕВУЦЬКА, Катерина ЧЕТВЕРТАК
Граємо — рідний край вивчаємо
Дидактичні ігри для старших дошкільнят
- УПРАВЛІННЯ І МЕТОДИЧНА СЛУЖБА**
- 7 Лідія КУЗЬМУК
Як плекати патріотів
Педагогічний міст для педагогів та батьків
- ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА**
- 10 Алла ГОНЧАРЕНКО
Комплексна модель роботи з літературним твором
РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ
- 16 Олена КОВАЛЬОВА, Ірина ЛЕВЧУК
Коректурні таблиці: активізуємо мовлення старших дошкільнят

- 17 **Знай і люби Україну**
Інтегроване заняття з використанням коректурної таблиці для старших дошкільнят
- МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА**
- 20 Олена ЛЯТАМБУР
Знайомтеся — Чорне море: самі собі екскурсоводи
Підсумкове заняття у міні-музеї для старших дошкільнят
- ОБРАЗОТВОРЧІСТЬ • Планування**
- 23 Антоніна НАУМОВА
Квілінг захоплює і розвиває
Гурткова робота зі старшими дошкільнятами
- 26 **Дозріли яблука в саду**
Інтегроване заняття для старших дошкільнят
- СВЯТА І РОЗВАГИ**
- 28 Наталія БУРДИЛЯК, Валентина МИРОНЧЕНКО
Як Колобок Осінь шукав
Сценарій осіннього свята для дітей середньої групи
- ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ**
- 32 Надія ЛАЗЬКО, Тетяна ЛАЗЬКО
Сюрпризи осені

ВИХОВУЄМО ПАТРІОТИЗМ ЗАСОБАМИ НАРОДОЗНАВСТВА

Олена СТАШИНСКА, канд. пед. наук, ст. викладач
кафедри дошкільної освіти, Педагогічний інститут,
Київський університет імені Бориса Грінченка

Ознайомлення з історією, культурою, побутом рідного народу — невід’ємна складова патріотичного виховання, і саме їй вихователі зазвичай приділяють найбільшу увагу. Однак для того, аби використання елементів народознавства справді сприяло становленню національної свідомості малюків, формуванню патріотичних почуттів, потрібна системна робота, що має свої особливості. Пропонуємо скористатися слушними методичними порадами.

“Хто не знає свого минулого, не вартий майбутнього”, — говорив М. Рильський і був правий. Справді, не знаючи і не шануючи історії свого народу, його традицій, культурної спадщини — цінностей, сформованих віками, люди втрачають духовний зв’язок з попередніми поколіннями, те підґрунтя, на якому мали б вибудовувати власне життя. Саме тому вважаємо народознавчий компонент провідним у патріотичному вихованні дошкільнят.

Теоретичні й методичні аспекти народознавчої роботи з дітьми дошкільного віку розкриті у багатьох наукових працях (А. Богуш, Н. Лисенко, Л. Калуська, Т. Науменко, Л. Фесенко, О. Яницька та ін.). Ми ж пропонуємо власний досвід використання елементів народознавства у руслі патріотичного виховання.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ДІТЬМИ

Як свідчать дослідження психологів (Л. Виготський, А. Петровський, С. Рубінштейн), поведінка дитини більшою мірою стимулюється емоціями, ніж роздумами, саме на основі емоцій формуються мотиви діяльності. Тому для роботи з дітьми варто обирати традиції рідного краю, найбільш близькі малюкам, ознайомлення з якими може викликати у них яскраві позитивні емоції, а отже, стати основою для формування патріотичних почуттів. Це, зокрема, традиції будівництва й оздоблення житла, родинно-побутові, трудові та святкові.

Розпочинати народознавчу роботу з дошкільнятами варто з ознайомлення їх із найближчим оточенням, тобто з тими елементами етнокультури, які діти можуть бачити вдома (наприклад, вишиті серветки, сорочки, ткани килимки, іграшки тощо). Ці предмети доцільно використовувати і в оформленні групової кімнати дошкільного закладу.

Щоб малюки сприймали інформацію з народознавства з більшим інтересом і краще засвоювали її, розповіді педагогів варто поєднувати з практичною діяльністю дітей, їхньою безпосередньою участю в народних святах, театралізованих діях, творчою роботою на заняттях з художньої праці та образотворчого мистецтва, з екскурсіями до майстерень народних умільців.

Важливе місце у виховному процесі слід відводити народним іграм та іграшкам, за допомогою яких діти пізнають дух народу, його високу культуру.

Роботу з патріотичного виховання слід проводити систематично і послідовно, у кілька взаємопов’язаних етапів.

Етапи роботи

- **I етап** спрямований на формування у дошкільників знань і уявлень про самотність традицій та звичаїв рідного краю, які стають основою для патріотичного виховання.
- **II етап** має на меті утвердження й закріплення у вихованців позитивних вражень і переживань, які виникли в процесі ознайомлення з різноманітними аспектами етнокультури та формування на їхній основі базових патріотичних почуттів.
- **III етап** орієнтований на активне використання дітьми набутих знань у спеціально організованій та самостійній діяльності.

ТЕМАТИКА, ФОРМИ ТА ПРИЙОМИ РОБОТИ

Розпочинаючи ознайомлення з рідним краєм, вихователь пояснює дітям, що всі ми живемо в державі, яку називають Україною, що ми — єдиний народ — українці. Наш народ має свої традиції, які склалися впродовж

багатьох століть, зокрема: вишитий одяг і рушники, глиняні та дерев'яні іграшки, розписний посуд, яскраві свята й обряди тощо. Наша країна така велика, що різні її місцевості мають виразні особливості в традиційному одязі, виготовленні народних іграшок та вжиткових речей, виконанні пісень і танців. Але всі вони разом утворюють неповторну українську народну культуру.

Народне мистецтво та побут

Поглиблювати уявлення старших дошкільників про особливості побуту попередніх поколінь українців, виховувати повагу до їхніх культурних надбань можна на заняттях, які найкраще проводити у народознавчій кімнаті зі зразками дерев'яних меблів (стіл, лави, полиці, скриня, колиска) та речей хатнього вжитку (ткани килимки, ліжник, вишиті рушники; дерев'яний, глиняний посуд).

Вироби народних майстрів — чудові вишиванки, ніжні витинанки, різьблені речі, розписна кераміка — свідчать про високу духовну культуру нашого народу, споконвічне прагнення до краси і мають могутній ідейно-моральний, художньо-естетичний потенціал. Ознайомлення з ними сприяє формуванню естетичних смаків, трудових навичок старших дошкільнят, засвоєнню основ народної моралі. Завдяки їх емоційно-ціннісному сприйняттю можна викликати у вихованців інтерес до минулого свого краю, народного мистецтва.

Під час ознайомлення з особливостями господарювання українців педагог наголошує на такій притаманній нашому народу рисі, як любов до праці, прилучаючи малят до цієї доброї традиції, викликаючи у них бажання оволодіти трудовими вміннями та навичками, виховуючи працьовитість, позитивне ставлення до плодів людської праці, що, у свою чергу, є невід'ємними якостями справжнього громадянина.

За твердженням О. Запорожця, О. Леонтьєва, найбільший виховний вплив на дошкільника здійснюють ті елементи культури, які дитина здатна зрозуміти, а згодом відобразити у практичній і творчій діяльності. Тому серед великого розмаїття народних ремесел ми обрали вишивку, гончарство, різьбярство, ткацтво, писанкарство.

У роботі зі старшими дошкільнятами звертаємо увагу на своєрідність і неповторну красу кожного ремісничого виробу. Дитяче захоплення виробами народного мистецтва чудово мотивує до власної образотворчої діяльності. Проведення циклу занять "Маленькі майстри" передбачає систематизацію знань про художню самобутність вишивки, кераміки, ткацтва, писанкарства; формування вміння зображувати нескладні візерунки за мотивами орнаментів рідного краю; заохочення до колективного створення декоративної композиції.

Традиції родини й малої батьківщини

З метою закріплення знань про свою родину, формування основ патріотизму доречно організувати тематичні виставки: "Родинний скарб", "Зростає, родинне деревце" тощо. Для експозицій вихованці добирають речі, які мають особливе значення для їхньої сім'ї, пов'язують її з минулим роду — предмети побуту, фотографії, пам'ятні знаки тощо. Це сприяє формуванню бережного

ставлення до старовинних речей, що є частиною матеріальної культури народу.

Темі рідного дому, малої батьківщини варто присвятити низку занять, на яких доцільно поговорити з дітьми про значення дому, ознайомити з поняттями "родина", "рідний край" тощо. Важливо також формувати інтерес та шанобливе ставлення до співвітчизників, зокрема до людей, що живуть поряд. Так, наприклад, можна запропонувати малцям разом з батьками взяти інтерв'ю у когось зі своїх сусідів, розпитавши, хто він, де працює, чим полюбить займатися.

Обов'язково слід прилучати дітей до традицій рідного міста (села), здійснюючи віртуальні й реальні екскурсії найвідомішими місцями, реалізуючи міні-проекти "Як я можу допомогти рідному місту (селу)?", спрямовані на збереження матеріальних та духовних надбань рідного краю. Подобається дітям і рольова гра "Екскурсовод", у якій вони розповідають про свій рідний край уявним іноземним гостям, складають невеличкі розповіді на запропоновану тему, намагаючись знайти слова, за допомогою яких передають своє ставлення до предмета розповіді.

Цікаве дозвілля

Закладанню основ патріотизму сприяють і свята за участю батьків, як-от "Козацькому роду нема переводу", під час яких діти разом з батьками виконують народні пісні, беруть участь у змаганнях за мотивами козацьких ігор ("На коні реп'яхом сидіти", "Стрибки навхрест на палиці", "Керування човном («чайкою»)» тощо).

Позитивний емоційний відгук у дітей та батьків викликає обігрування народної традиції ярмаркування, що сприяє закріпленню знань вихованців про речі повсякденного вжитку та твори народного мистецтва рідного краю, збагаченню словникового запасу. При цьому варто пояснювати малцям зміст понять "товар", "покупка", "прикраса", "вжиткова річ", "сувенір" тощо. Різновиди "товару" діти власноруч виготовляють на заняттях з образотворчості. Паралельно на музичних заняттях розучують пісні, танці та ігри, які традиційно проводили на українських ярмарках.

Ефективність засвоєння знань забезпечується постійним взаємопроникненням елементів народознавства в усі види дитячої діяльності. Так, наприклад, гра "Відшукай геометричні фігури в орнаменті" може стати в пригоді під час ознайомлення дітей з геометричними фігурами, а ігри "Що це за ягоди?", "Знайди знайомі рослинні елементи в орнаменті", "Чиї це пелюсточки й листочки?" поживлять природознавчу роботу.

На дозвіллі можна заохотити дітей до розглядання сюжетних картинок та фотографій із зображеннями рідних краєвидів, відзначення народних свят тощо, до складання розповідей за їхнім змістом. Читання й переказування народних казок, бесіди про історичне минуле народу, його трудові традиції збагачують світогляд дітей, виховують кращі моральні риси.

Таким чином, використання елементів народознавства сприяє формуванню національної свідомості дітей, відчуття приналежності до рідного народу, прагнення зберігати і примножувати його духовну та культурну спадщину. •